

cles), suposa una reducció fonètica excepcional i una metàtesi violenta; d'altra banda el català conserva el diftong en casos semblants (GRAGULA > *graula*, FRAGULA > *fraula*, PARABOLA > *paraula*, i veg. TAULA i GALTA. I RUBRUS 'vermell' és impossible fonèticament com ho reconegué després el mateix Baist, que s'havia empescat aqueixa idea.

DERIV.: *Llorar*. *Enllorar* 'enfosquir' tr.: «en lo fons d'aquell quadro hi havia una ratlla dèbilment perfilada, una taca que en certs moments l'enllorava»; refl. ¹⁰ «com la virtut aquí a penes se troba, pertot arreu s'enllora lo seu vestit prehuat», Genís Aguilar (*Julita*, pp. 93, 122); «Es lluyta més suau la que t'espera: / és lluyta de l'amor, on l'amor guanya; --- / Ell se sent pres com un acell que, lliure / volant, se troba en unes urpes d'àliga; / al seu alè, aquella ànima serena / s'enllora com mirall en jorns de glaça», *Canigó* (II, 236); «diu aixís i plora, / plora fil a fil; / l'Escampa s'enllora / i diu tot humil: / —Per què et desesperes, / Barrufet amic?», Ruyra (*País del Pler*, O. C., 963a).

¹ És el sentit que sembla tenir en l'agradolça farsa de Castela: «umha muller avellentada, umha moza garrida, duas rapaciñas bonitas, un vello petrúcio e tres nenos *loiros*: todos choran a fio» (*Esc. Dón.*, 163.3). — ² És probable que aquesta desviació semàntica portuguesa tingués un antic punt d'arrencada, però no em sembla gaire atrevit d'admetre que Camões, amb el seu enorme prestigi, acabés de cantar la balança en aquest sentit en parlar d'Apollo com *o louro deos* (*Lus.* ix, 57), seguit després per Sá de Meneses («abrindo estava as portas do Oriente / do *louro* Apolo a bela precursora») i altres tants. Ara bé, en aquests poetes humanistes pogué influir la pseudo-relació etimològica amb Apollo coronat de llorer i enamorat d'aquest arbre: «os loureiros / do *louro* deos amados e queridos», com escriví el Virgili lusità, amb evident figura etimològica. Sembla que Carolina Michaëlis, per aquesta raó, havia pensat a demostrar que *louro* ve d'un LAUREUS allusiu al deu, cosa que ja era anar massa enllà. — ³ Un cas paral·lel presenta l'àr. *'ābdar* 'verd' que, aplicat a cavalls, designa un pelatge fosc, traduït pel cast. MORCILLO (DCEC), i pel fr. *louvet* 'grogüenc fosc' («surtout quan il se rapproche de l'olive un peu mûre», Dozy, *Suppl.* I, 378), i el derivat *ḥudāyri* és 'mulato'. No jurem que no hi vagi haver un dels acostumats calcs semàntics de l'àrab, ni ens ho prenguem gaire en ferm. — ⁴ En suport de l'etimologia LAURUS no manca de força reparar en la gran popularitat gallego-portuguesa d'un important compost d'aquest mot LAURI BACA 'fruiteta del llorer': en una vella cantiga d'escarnho consta com a purgant d'antiga fama: «jazia feramente / un seu amigo doente, / e buscava-lhi *lorbaga*» (Rodr. Lapa, *Ctgs. d'Escarnho*, 95.4, p. 710); la feixuga anella implosiva *ourb* s'hi redueix a *orb* (cf. oc. ant. *anta* o *onta* HAUNITHA 'vergonya'), S. XIII o c. 1300; modernament gall. *lorbaga* «borradura» a Santiago i Pontevedra segons Sarmiento, *CalVGall.*, 197r, ⁶⁰

182v. — ⁵ De res no serveix l'esmena de Schuchardt (*Roman. Lehnworte im Berb.*, 14, n. 1), encreuament de AUREUS amb LAURUS: car si reconeixem a LAURUS afinitat semàntica suficient per provocar un encreuament (fenomen que sempre exigeix una veritable sinonímia), ja no té solta fer-hi intervenir AUREUS (car en realitat l'origen del bereb. *aura* o *ura* 'groc' de fet és ignorada, però és probablement afí del basc *aurre* 'or', d'origen ignot, però certament autòcton).

Llorca, V. llogig

LLORD, 'brut', 'lleig, repulsiu', mot germà de l'it. *lordo* 'brut', oc. *lord* id. (i 'barroer, atordit'), fr. ant. *lourd* 'estúpid, babau, llonze', avui 'feixuc, pesant', d'origen no ben segur, però probablement d'una variant del ll. LŪRDUS 'grogüenc, pàllid', 'lívíd', en una forma LŪRDU o LŌRDU d'explicació controvertida (¿variant fonètica dialectal o arcaica? ¿encreuament amb un altre mot?) □ I.^a doc.: 1487.

«¿Qual deu esser, doncs, - l'ome consagrat, / per so que honrar - fassa lo seu orda? / Humil i leyal, - de secret dotat, / en la vida sant, - i del tot lunyat / de seculars fets - e de vida *lorda*; / pascífic ab Déu - e ab lo proïma, / clar i resplendent - e just, en la fama / imatge, tot bo, - inimic de cisma / ---», Francesc Prats, a. 1487 (JMBover, *BiEscrBal.* II, p. 160, 50.5); «Pensar poreu si és cosa conivent / --- qu'un infant que poc sent / port un punyal, que fe<r>rà dins son cor; / qu' un cuquinàs port calces de valor; / o un *llort* que vol lo savi contrafer / — un grosseràs volent prim lavor fer— / a un gran bou presentàs un capell! / Donar se deu a quiscú son mester: / la joya al hom, y la glan al porcell», Pere Serafí (S. XVI). En el primer passatge és 'tèrbol, brut, immoral', en el segon 'home barroer, grosser'.

No va ser recollit per cap diccionari del Continent ni de les Illes, fins a Labèrnia, edició de 1864, que el donà com a dialectal amb definició 'brut, descuidat'; ¹ i el DAg., que amb la vaga localització prov. de Lleida en cita la frase «no tiris els ossos a terra que fa *llort*», que en rigor pot ser 'brut', si bé ho entén com a «patán, rudo», i també en un passatge d'un «colloqui» popular del S. XVII, «de quatre aprenents»: «sabater és ofici *llort* diuen alguns», interpretant «sucio, bajo, vil»; i justament és amb aquest significat i atmosfera que el trobem en el barceloní Pons i Massaveu, parlant del seu carrer (c. 1880, referint-se a 1865): «si per atzar alguna lleu disputa torbava sa tradicional quietut, lo primer vehí que s'hi esqueya, s'investia 'l càrrec de jutge de pau»; «si --- 'l taberner --- reclamava un supost deute a la tornera --- l'ataconador llensava 'l tira-peu, atansava-s'hi xano-xano, boy fregant-se 'ls palmells de les mans en son *llord* devantal de cuyro, copejava festosament la esquena als pledejants ---» (*La Colla del Carrer*, § 1, p. 8).

Avui és principalment un mot propi del Migdia del Princ., on significa, abans que tot i bàsicament, 'brut, sutze'; mot sobretot del Priorat: «*llord*, *llorda*: deixat,